

## Protokoll fra møte i Hovedkomiteen i VKM torsdag 4. desember 2008 kl 1000-1600

Fra Hovedkomiteen: Åshild Krogdahl (møteleder), Bjørn Næss, Espen Rimstad, Knut Berdal, Inger-Lise Steffensen (for Jan Alexander), Janneche Utne Skåre, Marit Aursand, Trond Hofsvang (for Leif Sundheim), Helle Margrete Meltzer, Margaretha Haugen, Wenche Farstad, Øyvind Lie,

Forfall: Line Sverdrup, Helge Klungland, Ørjan Olsvik

Fra sekretariatet til VKM: Kirstin Færden, Anne Finstad, Arne Mikalsen, Tor Øystein Fotland, Marie Louise Wiborg, Tron Øystein Gifstad, Elin Thingnæs Lid, Lise Engerud, og Danica Grahek-Ogden (ref.)

Andre: Ida Tidemann-Andersen (for Bjørn Gondrosen) (Mattilsynet)

### **Sak 01/08 Konstituering av møtet (habilitet, protokoll, oppfølgingssaker)**

Det var ingen kommentarer til innkallingen. Ingen av medlemmene meldte seg inhabile til noen av sakene på dagsordenen. Protokoll fra forrige møte ble godkjent uten kommentarer.

Oppfølging fra forrige møte:

Sak 20/08 Foreslåtte møtedatoer for 2009 ble vedtatt.

Sak 27/08 Det ble konstatert at gruppen som Janneche Utne Skåre i sin tid ble utnevnt til i EFSA ikke eksisterer. Hennes navn kan utgå under dette punktet heretter.

#### **Vedtak:**

Protokollen ble godkjent.

Dagsorden godkjennes.

### **Sak 016/08 Varsling av behandling i Hovedkomiteen Rapport ”Probiotika for sykehuspasienter”**

Medlem av *ad hoc*-gruppen Judith Narvhus orienterte om bakgrunn og problematikken i forestående rapport om bruk av probiotika for sykehuspasienter og ønsket diskusjon og kommentarer fra Hovedkomiteen. Generelt var det enighet om at konklusjonene i utkastet til vurdering var godt underbygd ut ifra tilgjengelig litteratur. Under diskusjonen kom det frem synspunkter og spørsmål som formidles til *ad hoc*-gruppen.

#### **Vedtak:**

Utkast til rapport bearbeides videre i sekretariatet og *ad hoc*-gruppen ut fra diskusjonen i hovedkomiteen. Risikovurderingen behandles i faggruppe 1 og 7 før hovedkomiteen behandler saken på sitt neste møte. Mattilsynet orienteres om at rapporten blir sluttbehandlet i Hovedkomiteen 5. februar 2009.

## **Sak 21/08 Orientering ”Nanoteknologi – status på VKMs område”**

Medlem av FG4 Ragna Bogen Hetland orienterte om status for forskning og risikovurdering innen nanoteknologi på VKMs område. Presentasjonen er vedlagt protokollen.

### **Vedtak:**

Status tas til orientering. Hovedkomiteen hadde god nytte av presentasjonen og ønsker ny orientering på et senere møte.

## **Sak 22/08 Spørsmål 1 fra FG3 - Behov for eksperter fra andre faggrupper**

FG3 utfører vitenskapelige helse- og miljørisikovurderinger av genmodifiserte organismer og prosesserte/avledete GM-produkter, noe som krever innspill fra flere fagdisipliner. Faggruppen vurderer søkers dokumentasjon mht molekylær karakterisering og nedarving av det transgene konstruktet. I tillegg vurderes blant annet ernæringsmessige komponenter, toksisitet og allergenisitet. Videre vurderes potensiale for ikke tilsiktede effekter på fitness, genoverføring, effekter på ikke-målorganismer, abiotisk miljø, landbrukspraksis mm. FG3 har sin primærkompetanse innenfor molekylærbiologi og mikrobiologi. I tillegg har faggruppen enkeltmedlemmer med spesialkompetanse innen ernæring, toksikologi, botanikk/populasjonsbiologi, ferskvannsbiologi og entomologi. I forbindelse med enkelte risikovurderinger og spørsmål der FG3 har begrenset ekspertise, kan det være ønskelig med nærmere samarbeid med andre faggrupper i VKM.

Generelt var det enighet i komiteen om at det er viktig å benytte bredden i kompetansen som finnes i VKM og at det kan være nyttig å ha det nedfelt skriftlig. Under diskusjon kom det frem mange synspunkter og spørsmål til saken og mulige løsninger på behovene som er signalisert fra FG3.

### **Vedtak**

Saksdokument med mer utdyping forberedes for ny behandling på neste møte.

## **Sak 23/08 Spørsmål 2 fra FG3 - Retningslinjer for dissenser**

Etter at Faggruppe for genmodifiserte organismer ble supplert med nye medlemmer våren 2008, har meningsforskjellene innen gruppen økt og blitt mer markerte. Situasjonen som nå har oppstått i FG3 kan også oppstå i andre grupper. Meningsforskjeller som ikke ivaretas på en god måte, medfører økt arbeidsbelastning og frustrasjon. Flere av hovedkomiteens medlemmer presiserte viktigheten av at vesentlige meningsforskjeller kommer fram og blir synliggjort i risikovurderingene, men ser også at de kan hemme arbeidet dersom de ikke blir behandlet på en god måte. Alle som er involvert i en risikovurdering har ansvar for dette. Hovedkomiteens medlemmer ble enige om å sette seg inn i diskusjonene som for tiden går i FG3 for å kunne bidra til at framtidige risikovurderinger blir gode og nyanserte selv med

betydelige meningsforskjeller. Synspunkter og spørsmål som kom fram under diskusjon formidles til FG3.

### **Vedtak**

Det settes ned en arbeidsgruppe bestående av Bjørn Næss, Wenche Farstad, Leif Sundheim fra Hovedkomiteen, som med bistand fra Sekretariatet får i oppgave å lage et notat om forhold rundt meningsforskjeller i risikovurderinger og vurdere behov for felles retningslinjer for ”dissenser” i VKM. Arbeidssituasjonen ved risikovurderinger i FG3 brukes som ”case”.

## **Sak 24/08 Godtgjøring, avtaler og oppdrag - orientering og oppdatering**

### Godtgjøring

Etter henvendelse fra VKM har HOD sendt et brev til departementets underliggende etater 18. august. I brevet belyses spørsmål om godtgjøring for embets- og tjenestemenn som er medlemmer av permanente statlige styrever, nemnder og komiteer. Det er gitt retningslinjer for godtgjøring av arbeid som gjøres i arbeidstiden. HOD har oppfordret LMD og FKD om å gjøre det samme overfor sine respektive underliggende etater.

### Avtaler/oppdrag

Sekretariatet arbeider sammen med jurist med utbedringer av avtalene for oppdrag fra VKM slik at de blir mer presise og med å få til strammere styring av innhold og oppfølging.

Videre er det slik at kostnader for oppdrag som VKM setter ut varierer veldig mye, med timepriser fra kr 550-1350 + moms for arbeid utført av eksperter på sammenlignbart kompetansenivå. Sekretariatet vil arbeide med å få mer standardiserte timepriser. Saken vil blant annet bli tatt opp på kontaktmøte med matdepartementene og MD 15.1.09.

### **Vedtak**

Oppdateringen tas til orientering.

## **Sak 21/07 Kreditering - oppdatering**

Saken ble behandlet under oppfølging fra forrige møte da utkast til brev til HOD og beskrivelse av hva deltakelse i VKM innebærer ikke er klar til behandling i Hovedkomiteen.

### **Vedtak**

Oppdateringen tas til orientering.

## **Sak 08/08 Tilgang til nødvendige analysedata - diskusjon om utkast til brev til HOD**

For fremmedstoffer, som miljøgifter, finnes det ingen felles norsk database hvor alle resultater fra analyser i matvarer legges inn. Det er derfor vanskelig og tidkrevende for VKM å få oversikt over hva som finnes av analysedata.

På møtet i Hovedkomiteen 22. mai 2008 ble det vedtatt at Sekretariatet utarbeider forslag til brev som belyser problemstillingen knyttet til tilgjengelighet av analysedata med bakgrunn i saksdokument 08/010-2 og diskusjonen på møtet.

Sekretariatet har utarbeidet utkast til brev til HOD. Følgende innspill kom fram:

- I tillegg til Mattilsynet har også SFT data på noen områder som kan brukes.
- I henhold til offentlighetsloven er alle data samlet inn med offentlige penger offentlige.
- Det er viktig, i arbeid med en slik database, å fokusere på at verktøyet blir hensiktsmessig og formatet tilpasset brukere.
- Brevet tilføres setning om betydningen av arbeid med matvaretabellen.
- Forekomstdatabasen bør også omfatte andre stoffer i mat, ikke bare fremmedstoffer, men det presiseres at det er der situasjonen er mest kritisk akkurat nå.

### **Vedtak**

Sekretariatet endrer brevet i forhold til kommentarer på møtet og sender det på en rask elektronisk høring i Hovedkomiteen før endelig oversendelse til Helse- og omsorgsdepartementet (HOD). Brevet sendes til HOD med kopi til LMD, FKD og MD.

## **Sak 26/08 Orientering om arbeidet i faggruppene**

Lister med saker under arbeid og avsluttede saker var sendt til deltakere som møtedokumenter.

### **Faggruppe 1:**

- Faggruppen er involvert i ”Risikovurdering av avløpsslam brukt som gjødsel”(FG5) og vurderer risiko for overføring av antibiotikaresistens.
- Forslag til mandat for selvinitiert vurdering av dekontaminering av kjøtt er sendt til Mattilsynet
- Faggruppen er involvert i ” Søknad om godkjenning av alternativ metode for prosessering av kategori 2 materiale fra fisk”(FG6).
- Faggruppen samarbeid med FG7 om vurdering av probiotika i barnegrøt
- Utarbeidelse av mandat for vurdering ”Humanpatogener i sjøpattedyr” er i gang

### **Faggruppe 2:**

- Faggruppe 2 har i høst hatt ett arbeidsmøte i humantoksikologi og to arbeidsmøter i økotoksikologi i forkant av faggruppemøtet 2.desember. Faggruppen hadde oppe seks vurderinger som ble ferdigbehandlet på møtet.

### **Faggruppe 3:**

- Faggruppe 3 har hatt 2 faggruppemøter i høst og sluttbehandlet 7 saker. I tillegg har faggruppen 10 risikovurderinger under arbeid. Faggruppeleder nevnte spesielt vurdering

av maishybriden Bt11 x MIR603 x GA21 (trippelstack), som er en konvensjonell krysning mellom den insektsresistente og glufosinattolerante Bt11-, insektsresistente MIR603- og glyfosattolerante GA21 maisen. I fremtiden vil det sannsynligvis komme GMOer som inneholder flere rekombinante gener.

- Faggrupeleder skal delta på møte i EUs faste komité for næringsmiddelkjeden og dyrehelse, seksjon genmodifisert mat, fôr og miljørisiko 16. desember. Møtet skal blant annet diskutere utkast til oppdatering av EFSA's retningslinjer for risikovurdering av genmodifiserte planter og avledete næringsmidler og fôrvarer.
- Det planlegges et møte med Bioteknologinemnda på nyåret 2009.

#### **Faggruppe 4:**

- Utkast til "Vurdering av om sensibilisering ved eksponering for kosmetiske produkter innebærer en helseskade" er ferdig og vurderingen forventes avsluttet i år.
- Gruppen har sett på behovet for å vurdere toksikologi i forbindelse med "Risiko for mikrobiell resistens som følge av bruk i kosmetiske produkter av visse antimikrobielle stoffer" i FG1 og har kommet fram at det ikke er nødvendig.
- Vurderingen "Eksponeringsmodell for stoffer som migrerer fra matkontaktmaterialer" basert på både norske og danske data nærmer seg slutføring og blir kanskje ferdig til møte i Danmark 11.-12.12.
- En representant fra faggruppen og koordinator har deltatt på ILSI-møte om emballasje 19.-21.11. (Fylldig referat finnes).
- I Tyskland er det opprettet en migrasjonsdatabase, MIOS (Migration of Substances Database), som er åpen for alle og kan være en fin kilde til informasjon, den inkluderer emballasje, kosmetikk, leketøy og lignende. Link til databasen er <http://www.mios-online.de/default.aspx>

#### **Faggruppe 5:**

- "Risikovurdering av avløpsslam brukt som gjødsel" har blitt veldig omfattende og slutføring er utsatt til januar, mer utførlig rapportering kommer på Hovedkomiteens møte i februar.
- Endelig bestilling for risiko og nyttevurdering av marine oljer avventer diskusjoner i Mattilsynet. Bestillingen består av 3 deler som skal bearbeides av forskjellige grupper. Vurderingen forankres i Hovedkomiteen som bestemt på møte i september.

#### **Faggruppe 6**

- "Kriterier for trygg bruk av vegetabiliske ingredienser i fôr til oppdrettsfisk" er snart klar. Kortversjon er under arbeid. Kommunikasjon av denne vurderingen må prioriteres!
- Faggruppen samarbeider med FG1 om "Søknad om godkjenning av alternativ metode for prosessering av kategori 2 materiale fra fisk". Mangelfull dokumentasjon i forbindelse med bestillingen er ofte et forsinkende problem i slike saker.
- Saker vedrørende GMO-fôr (samarbeid med FG3) behandlet i siste faggruppemøte

- Samarbeider med FG8 og FG1 om utforming av bakgrunnsdokumentasjon om bruk av probiotika til dyr.
- Faggruppen har gått gjennom sine strategier for 2008 på sitt siste møte og mener de kan fortsatt stå for dem også i 2009.

### Faggruppe 7

- ”Vurdering av berikningsmodeller” og ”Revisjon UL vitamin E” blir ikke ferdig før i februar
- Gruppen har ansvar for del to av vurdering av marine oljer. Livar Frøyland skal lede *ad hoc*-gruppen som skal vurdere helsemessig nytte.
- Mattilsynet har bedt om en vurdering av EFSA-opinion The setting of nutrient profiles for foods bearing nutrition and health claims, 31 January 2008, og hvorvidt konklusjonene for sammenhenger mellom sukker og helse i EFSA's opinion er egnet til å brukes som underlag for bestemmelser om såkalt forsidemerking av totalt sukker og tilsatt sukker. Bakgrunnen for oppdraget er at Mattilsynet arbeider for å inkludere ”tilsatt sukker” i næringsdeklarasjonen og i såkalt forsidemerking.
- ”Vurdering av næringsstoffsammensetning i VLCD-produkter” blir ferdig først i januar.
- Faggruppen samarbeider med FG1 om probiotika i barnegrøt

### Faggruppe 8

- Det pågår, i samarbeid med FG6, utarbeiding av bakgrunnsdokumentasjon for vurdering av bruk av probiotika hos dyr.
- Det er blitt holdt faggruppemøte 2. november i Bergen
- Møte med EFSA's arbeidsgruppe for Stunning and Killing of Farmed Salmon er planlagt 17. desember.
- Det er blitt holdt et møte med Rådet for dyreetikk som har fått ny sammensetning, herunder et medlem med etikk som fagbakgrunn og ny leder.

### Faggruppe 9

- ”Risikovurdering vedrørende *Phytophthora ramorum*”, faggruppen er godt i gang med å besvare deler av bestillingen. Faggruppen venter også på resultater av et EU prosjekt som vil komme med noen konklusjoner som kan bli brukt i faggruppens vurdering.
- ”Risikovurdering for floghavre som (indirekte) planteskadegjørere” er ferdig og forventes publisert neste uke.
- ”Risikovurdering av furuvednematode” er en bestilling i to deler. Del 1 av vurderingen er levert i henhold til bestillingen. Del 2 har frist i mars 2009, men forventes å bli noe forsinket. Del 2 krever utvikling av en modell for spredning av skadegjøreren og en modell for beregning av økonomiske konsekvenser. Utvikling av modellene krever tid og finansiering, men er utenfor VKMs mandat. Faggruppen håper at relevante forskningsinstitusjoner får finansiering til å utvikle modellene i nær fremtid.

### Vedtak:

Orienteringene tas til etterretning.

## **Sak 26/08 VKMs deltagelse i EFSA-samarbeid**

Medlemmer av forskjellige grupper orienterte.

### Inger-Lise Steffensen for Jan Alexander (e-post)

I EFSA's CONTAM-panel pågår vurdering av kadmium, algetoksiner og okadasyre. Azaspricid er ferdig, yessotoksin er klar i disse dager, saxitoksin og pectenotoksin står for tur.

Janneche Utne Skåre – ikke noe nytt, gruppen har aldri startet med arbeid. Orientering tas av dagsorden i framtiden og tas opp igjen hvis situasjon endres.

Bjørn Næss – medlem av gruppen for TSE. Ikke noe nytt. Neste møte er i juni 2009.

Espen Rimstad – ikke noe nytt. Tas av dagsorden i framtiden og tas opp igjen hvis situasjon endres.

Leif Sundheim – deltar på siste møte i "Emerging risks" i dag.

Øyvind Lie – gruppen for risk/benefit-vurderinger skal ha møte i desember. Ønsker dialog med sekretariatet. Det blir forberedt en sak i samarbeid med Sekretariatet til Hovedkomitémøtet i februar.

Elin Thingnæs Lid – vært på møte i plantehelse gruppen av Advisory Forum. Det ble mye fokus på vurderinger som utarbeides av EPPO.

### **Vedtak:**

Orienteringene tas til etterretning.

## **Sak 13/08 Orientering fra sekretariatet**

### Tilbakemelding fra diverse møter

Det ble orientert om saker fra møte i EFSA's Advisory Forum i november. Kort referat ble delt ut til møtedeltakere. Disse oppsummeringene vil rutinemessig bli sendt til medlemmene i Hovedkomiteen heretter.

### Møte med Mattilsynet og kunnskapsinstitusjonene 8.1.09

Mattilsynet har invitert til et årlig møte med VKM og kunnskapsinstitusjonene. Eventuelle forslag til saker som bør tas opp på møtet sendes inn til Sekretariatet før jul.

### Tilbud om informasjon om risikovurdering

I og med at VKM sitter med betydelig kompetanse om risikovurdering og metodikk har Sekretariatet utarbeidet et tilbud, fra enkle foredrag til kurs, som kan holdes hos interesserte parter. Tilbudet er blant annet sendt til departementer og Universitetenes relevante avdelinger.

### Seminar om risikokommunikasjon 9.1.09

Hvert år organiserer VKM et årlig kurs for medlemmer av komiteen og i år har Hovedkomiteen foreslått kurs i risikokommunikasjon. Kurset holdes den 09. januar 2009 i Fellesauditoriet, Ullevålsveien 76 (ved Mattilsynet) i Oslo og er også åpent for eksterne deltakere. Det oppfordres til å melde seg på snarest!

### Retningslinjer for risikokommunikasjon

EFSA har signalisert at de vil utarbeide retningslinjer for risikokommunikasjon. Sekretariatet foreslår at det, etter kurset i risikokommunikasjon, opprettes en gruppe som skal utarbeide et utkast til retningslinjer som behandles i Hovedkomiteen ved et senere møte.

### VKMs web side

Oppdatert og modernisert web side er i gang i samarbeid med et designfirma og ansvarlige for FHI's system for web. Planen er å bli ferdig i løpet av desember.

### Oppdatering av strategien for VKM

#### Utfordringer i tiden

I år har VKM utarbeidet "Mål og strategier 2008-2011". I mellomtiden har EFSA kommet med en strategiplan hvor en betydelig del er viet til framtiden og utfordringer som kommer som følge av blant annet klimaforandringer. De samme utfordringene vil gjøre seg gjeldende i Norge. Sekretariatet foreslår at vi utarbeider et utkast til oppdatering/utvidelse av VKMs strategiplan som behandles i Hovedkomiteen i februar.

#### Årsplan for Hovedkomiteen

I år har VKM utarbeidet årsplan for alle faggruppene og Sekretariatet, men ikke for Hovedkomiteen. Faggruppene oppfordres til å revidere egne årsplaner slik at de tilpasses 2009 og sende dem til koordinator for Hovedkomiteen som samordner disse. Utkast til årsplan for Hovedkomiteen behandles elektronisk og det samlede utkastet for VKM diskuteres på møte i Hovedkomiteen i februar 2009.

### VKM 5 år

VKM blir 5 år i 2009. For å markere begivenheten er det planlagt å publisere en 5-årsberetning. Noen store markeringer er ikke planlagt men vi bør benytte muligheten til å arrangere seminar eller møter i forbindelse med publisering av kommende risikovurderinger som kan tiltrekke seg oppmerksomhet av publikum og media.

### Eksponeeringsberegninger

Det arbeides for tiden med å skaffe resurser for å ivareta komiteens behov for utførelse av eksponeeringsberegninger i VKM. Eventuelle friske penger blir tilgjengelig først fra 2010, men Sekretariatet vil starte opp arbeidet fra neste år.

### **Vedtak:**

Orienteringene tas til etterretning.

Oppdatering av strategien for VKM

Sekretariatet utarbeider et utkast til oppdatering/utvidelse av VKMs strategiplan som behandles i Hovedkomiteen i februar.

Faggruppene sender inn egne årsplaner for 2009 til koordinator for Hovedkomiteen som samordner disse med utkast til årsplan for Hovedkomiteen. Utkastet behandles på møte i Hovedkomiteen i februar 2009.

## **Sak 14/08 Eventuelt**

Neste møte

Møte 5. februar 2009 blir i FHIs lokaler i Oslo.